

Svar på fråga 2024/25:1065 av Nadja Awad (V) Återkravsstopp för assistansersättning

Nadja Awad har frågat mig om jag avser att ta några generella initiativ för att införa ett stopp för återkraven inom assistansersättningen.

Som Nadja Awad skriver har Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) i två avgöranden prövat om det föreligger grund för återkrav av assistansersättning från assistansanordnare med anledning av de uppgifter som bolagen lämnat till Försäkringskassan. HFD har i båda fallen bedömt att den uppgiftsskyldighet som assistansanordnare i egenskap av arbetsgivare för en personlig assistent har i förhållande till Försäkringskassan innebär att det är anordnaren som genom den undertecknade tidsredovisningen är den som lämnar uppgifterna och som ansvarar för att dessa är korrekta. Detta gäller även i fråga om de uppgifter som härrör från de av anordnaren anställda assistenterna. En assistansanordnare får alltså förutsättas ha insikt i den försäkrades förhållanden och

vetskap om hur assistansen bedrivs och när den lämnas (mål nr. 5394-23, 3513-23).

I de fall en assistansmottagare eller anordnare, genom att lämna oriktiga uppgifter eller underlåta att fullgöra en uppgifts- eller anmälningsskyldighet, har orsakat att assistansersättning har lämnats felaktigt eller med för högt belopp ska Försäkringskassan besluta om återbetalning av ersättningen. Detsamma gäller om en assistansmottagare eller anordnare i annat fall har fått assistansersättning som de har insett eller skäligen borde ha insett var felaktig eller för hög (108 kap. 2 och 9 a § § socialförsäkringsbalken).

I dag saknas regelbundna uppföljningar av assistansersättning. Frånvaron av uppföljningar innebär enligt Försäkringskassan svårigheter i att säkerställa att rätt person får rätt ersättning och försvårar för myndigheten att förhindra brottslighet. Det leder även till att verkställigheten av felaktiga beslut kan pågå under längre tid utan att upptäckas. Genom uppföljning skulle Försäkringskassan bl.a. bättre kunna vägleda den assistansberättigade om huruvida ändrade förhållanden bör anmälas för att motverka felaktiga utbetalningar och framtida återbetalningskrav för den assistansberättigade.

Regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att vidta åtgärder i syfte att motverka att enskilda blir återbetalningsskyldiga. Inom ramen för uppdraget har

Försäkringskassan tagit fram en handlingsplan för hur myndigheten avser att motverka att enskilda blir återbetalningsskyldiga, öka förmågan att omhänderta anmälningar av ändrade förhållanden, stärka förmågan att återkräva felaktiga utbetalningar och öka återbetalningen av felaktigt utbetalda ersättningar. Försäkringskassan ska löpande under året, med start den 25 april 2025, redovisa resultatet av det arbete som görs som en följd av handlingsplanen.

Regeringen anser att personlig assistans är en frihetsreform som ska värnas. Det förutsätter samtidigt att systemet skyddas mot brottsligt utnyttjande. Det är viktigt att rätt person får rätt ersättning och att ersättningen motsvarar det faktiska behovet av stöd. Ett nytt system behövs för att bättre kunna motverka felaktiga utbetalningar och för att möta den enskildes behov av förutsebarhet och rättssäkerhet. Regeringen har därför fattat beslut om att tillsätta en utredning som syftar till att värna den personliga assistansens långsiktiga hållbarhet och legitimitet. En särskild utredare ska lämna förslag på åtgärder som gör den personliga assistansen mer motståndskraftig mot välfärdsbrottslighet och mer förutsägbar för den assistansberättigade, samt ger ökade möjligheter att säkerställa att den assistansberättigade får sina behov tillgodosedda. Med det sagt är det viktigt att systemet inte leder till orimliga konsekvenser. Regeringen följer därför utvecklingen på området.

Stockholm den 23 april 2025

Camilla Waltersson Grönvall